

Vánice jako metafora

Strhující příběh lékaře Garina, který se s nazením života vydá na nebezpečnou cestu sněhovou bouří a snaží se dopravit do odlehle ruské vesnice zasažené epidemií spásnou vakcínu, je mistrovskou variací na ruskou literární klasiku okořeněnou špetkou sci-fi a laskavé erotiky. Zároveň je metaforou strastiplného údělu ruské inteligence.

Ondřej MRÁZEK

Neuplynul ani rok od vydání českého překladu románu Vladimira Sorokina Den opričníka a už je tu další ze střípků halucinogenně světlékuující mozaiky současné ruské literatury z pera tohoto nespírně imaginativního literárního experimentátora a provokatéra. Zatímco Den opričníka nezapřel inspiraci Gogolem a realisticko-satirickým proudem ruské klasické literatury, Vánice jiskří aluzemi na Puškina, Bulgakova, Turgeněva, Bloka i oba velké ruské Tolsté – Lev Nikolajevič napsal svoji Vánici v roce 1856, Alexej Nikolajevič své prasci-fi Paprsky inženýra Garina v roce 1927. Cesta na saních sněhovou vichřicí je – podobně jako cesta vlakem – jedním z nejčastěji užívaných tematických rámců v ruské literární historii především 19. století. Sorokin se jej zmocňuje se svým osobitým postmodernistickým šibalstvím a díky jeho nezřídka téměř psychedelické obraznosti (ostatně motiv zneužívání narkotik k tradici lékařských zápisů, což je další moderně využitý tematický kánon ruské literatury, patří stejně neodmyslitelně jako vodka) si bloudění v závějích a neprostupně bílé tmě zažívá ve vlastní mysli i sám čtenář. Kdyby byl podle této předlohy natočen film, musel by být 3D, natolik působivě funguje vtažení do děje. Knížka se – s bravurním

prispěním překladatele Libora Dvořáka, který chrlí čtivé a citlivé překlady Sorokinových próz jako sopka – čte úplně sama a po třech, čtyřech, nebo pěti hodinách strávených na této gulliverovské horské dráze fantazie, kde se koně, lidé a další věci mění v trpaslíky nebo obry, sen v realitu, euforie v depresi a všechno dohromady opakovaně mizí a znovu se na okamžik objevuje, aby bylo v následující chvíli pohlceno mrazivě bílou tmou, se budete muset štípnout do tváře, abyste se přesvědčili, jestli ještě čtete a sníte, nebo už bdíte.

Kromě strhujícího dobrodružného vyprávění je ovšem text – a jinak tomu u Sorokina asi ani být nemůže – jakousi metaforou metafor, křišťálovou koulí, jejíž broušené hrany nastavují zrcadlo reálnému světu, odrážejí záblesky minulosti a dávají nahlédnout do budoucnosti, která v tomto případě není ničím jiným než návratem hluboko zpátky do minulosti. Čtenář má po prvním vtažení do děje pocit, že je na staré Rusi kdesi v 19. století, ale postupně překvapeně zjišťuje, že se místo toho ocitl v jakési daleké postapokalyptické budoucnosti, která se – až na pár výdobytků ultramoderní civilizace – zaostale carské Rusi podobá. Nejzásadnější z metafor, které se v jeho vánici skrývají, ovšem odhalil v jednom z rozhovorů pro americká média sám autor: „Smysl ruského života spočívá ve fyziologickém přežití. A ruský život – to je mučivé zdolávání prostoru... Náš stát je přece taky taková věčná vánice, s níž musí obyvatelstvo neustále zápolit. Proto je u nás tak velký a přímo hmatatelný rozdíl mezi exteriérem a interiérem, mezi útulností domova a špinavou, agresivní a nez kultivovanou ulicí. Jakmile doma otevřete venkovní dveře, ocitáte se ve všudypřítomné sociální vánici.“

(Vladimir Sorokin: Vánice. Pistorius & Olšanská, 168 stran, 239 Kč, ISBN 978-80-87053-54-6.)